

Editöre mektup: "COVID-19'da Klinik Seyri Etkileyen Parametreler"

Letter to the editor: "Parameters Affecting the Clinical Course in COVID-19"

Ali KIRIK¹(iD), Hacer ŞEN¹(iD), Süleyman Emre KOÇYİĞİT²(iD)

¹ Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Genel Dahiliye Bilim Dalı, Balıkesir, Türkiye

² Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Geriatri Bilim Dalı, Balıkesir, Türkiye

Makale atfı: Kırık A, Şen H, Koçyiğit SE. Editöre mektup: "COVID-19'da klinik seyri etkileyen parametreler". FLORA 2023;28(3):580-581.

Sayın editör;

Yiğit ve arkadaşlarının hazırladığı "COVID-19'da klinik seyri etkileyen parametreler" isimli çalışmayı büyük bir ilgiyle okuduk^[1]. Bu çalışmanın, ülkemizde ve dünyada uzun süre devam eden bir pandemi sürecinin tetikleyicisi olan COVID-19 enfeksiyonunu daha iyi anlamak ve bu hastalıktan korunma yöntemlerini belirlemek açısından güncel literatüre fayda sağladığı kanaatindeyiz. Bununla beraber çalışmanın önemli noktalarına katkı sunabilecek birtakım önerilerimiz bulunmaktadır.

COVID-19 enfeksiyonu tüm dünyada etkisini gösteren, birçok insanın ölümüne neden olan bir pandemi sürecine yol açmıştır. Bu hastalığa yakalanan bireylerde başta koroner arter hastalığı (KAH) olmak üzere diabetes mellitus, hipertansiyon ve kronik obstrüktif akciğer hastalığı gibi komorbid durumların hastalığa eşlik etmesi, hastalığın tedavi sürecinin uzamasına ve bazı hastalarda ilaç tedavisine direnç gelişimine neden olmaktadır^[2]. Nitekim, bu hastalıkların varlığı hastaların klinik anlamda kötü prognoz göstermesine zemin hazırlamış olup burada sunulan çalışma da mevcut literatürü destekler niteliktedir. Öte yandan, literatürde yer alan birçok çalışmada

vücut kitle indeksinde (VKİ) artışın ve obezite varlığının COVID-19 hastalarında kötü prognozla ilişkili olduğunu vurgulamaktadır^[3]. Obezite, insülin direncinde ve sistemik inflamasyonda artışa neden olup KAH'a zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, obez hastalarda gözlenen artmış endotel disfonksiyonu, dokuda artmış serbest oksijen radikalleri ve prokoagülan sistem aktivasyonu da COVID-19 hastalığındaki artan mortalite ve morbiditenin diğer nedenleri arasında yer almaktadır^[4]. Bununla beraber, burada sunulan çalışmada hastaların VKİ düzeyleri ve obezite varlığı belirtilmemiştir. Tüm gruplardaki hastalara ait VKİ düzeylerinin ölçülmesi ve obezitenin eşlik eden komorbid hastalıklar kapsamında değerlendirilerek analiz edilmesinin çalışmanın gücüne katkı sunabileceği düşünüldü.

Günümüzde sigara kullanım oranları her geçen gün artma eğiliminde olup güncel literatürde yer alan çalışmalarda kronik sigara iciciliğinin COVID-19 hastalarının klinik seyirlerinde kötüleşme ile ilişkili olduğunu vurgulanmaktadır. Sigara, akciğer fonksiyonlarını ve pulmoner immün sistemi olumsuz yönde etkilemektedir. Yanı sıra, kronik sigara kullanımı vasküler yatakta endotel disfonksiyonuna ve koroner arterlerde plak oluşumuna neden olmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında, sigara

Geliş Tarihi/Received: 14/03/2023 - Kabul Ediliş Tarihi/Accepted: 23/03/2023

©Telif Hakkı 2023 Flora. Makale metnine www.floradergisi.org web adresinden ulaşılabilir.

kullanımının bu hastalık grubunda tedavi sürecini olumsuz yönde etkilediği ve mortalite oranlarında artışa neden olduğu düşünülmektedir^[5]. Öte yandan, sunulmuş olan çalışmada hasta ve kontrol grubuna ait sigara içicilik oranlarına değinilmemiştir. Kronik sigara içiciliğinin gerek hastalığa yakalanma riski gerekse kritik hastalık geçirme prevalansı ile ilişkili olduğu göz önünde bulundurulduğundan mevcut çalışmada bu değişkenin analiz edilmesinin de çalışmaya olumlu katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Günümüzde COVID-19 enfeksiyonundan korunmak amacıyla geliştirilen birçok aşı tipi mevcuttur^[6]. Bu aşuların toplum genelinde uygulanmasıyla beraber hastalığa yakalanma riskinde azalma gözlemlenmiştir. Yanı sıra, yapılan birçok çalışmada aşılınmış bireylerin klinik progresyonlarının aşılınmamış bireylere kıyasla daha iyi olduğu belirtilmektedir^[7,8]. Bununla beraber, araştırmacıların sunmuş olduğu çalışmada çalışma grubundaki katılımcıların aşılama öyküsü bulunmamaktadır. Aşılama öyküsünün, özellikle kritik hastalığa yakalanma ile doğrudan ilişkili olduğu düşünüldüğünden çalışma kapsamında bu etkenin değerlendirilmesi de önem arz eden bir durum olarak göze çarpmaktadır.

Sonuç olarak, sunulmuş olan çalışmanın COVID-19 enfeksiyon patogenezinin aydınlatılması ve bu hastalıkla ilişkili faktörlerin belirlenmesi yönüyle önemli olduğu düşünüldü. Bununla beraber; obezite varlığı, kronik sigara içiciliği ve aşılama öyküsü gibi faktörlerin de değerlendirilmesinin hastalık seyrindeki değişkenleri anlamak açısından literatüre katkı sunacağı kanaatindeyiz.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Yiğit M, Gümüştakım RŞ, Kuş C, Nazik S, Kılınc M, Orak F. COVID-19'da klinik seyri etkileyen parametreler. *Flora* 2023;28:65-76. <https://doi.org/10.5578/flora.20239906>
2. Wang B, Li R, Lu Z, Huang Y. Does comorbidity increase the risk of patients with COVID-19: Evidence from meta-analysis. *Aging (Albany NY)* 2020;12:6049-57. <https://doi.org/10.18632/aging.103000>
3. Singh R, Rathore SS, Khan H, Karale S, Chawla Y, Iqbal K, et al. Association of obesity with COVID-19 severity and mortality: An updated systemic review, meta-analysis, and meta-regression. *Front Endocrinol (Lausanne)* 2022;13:780872. <https://doi.org/10.3389/fendo.2022.780872>
4. Ritter A, Kreis NN, Louwen F, Yuan J. Obesity and COVID-19: Molecular mechanisms linking both pandemics. *Int J Mol Sci* 2020;21:5793. <https://doi.org/10.3390/ijms21165793>
5. Patanavanich R, Glantz SA. Smoking is associated with worse outcomes of COVID-19 particularly among younger adults: A systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health* 2021;21:1554. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11579-x>
6. Francis AI, Ghany S, Gilkes T, Umakanthan S. Review of COVID-19 vaccine subtypes, efficacy and geographical distributions. *Postgrad Med J* 2022;98:389-94. <https://doi.org/10.1136/postgradmedj-2021-140654>
7. Hoxha I, Agahi R, Bimbashi A, Aliu M, Raka L, Bajraktari I, et al. Higher COVID-19 vaccination rates are associated with lower COVID-19 mortality: A global analysis. *Vaccines (Basel)* 2022;11:74. <https://doi.org/10.3390/vaccines11010074>
8. Hilty MP, Keiser S, Wendel Garcia PD, Moser A, Schuepbach RA; RISC-19-ICU Investigators for Switzerland. mRNA-based SARS-CoV-2 vaccination is associated with reduced ICU admission rate and disease severity in critically ill COVID-19 patients treated in Switzerland. *Intensive Care Med* 2022;48:362-5. <https://doi.org/10.1007/s00134-021-06610-z>

Yazışma Adresi/Address for Correspondence

Dr. Ali KIRIK

Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Genel Dahiliye Bilim Dalı
Balıkesir-Türkiye

E-posta: alikirik87@hotmail.com